

RAAP-NOTITIE 3218

Plangebied Grevinkweg 1 te Meddo

Gemeente Winterswijk

Archeologisch vooronderzoek: een bureau-
en inventariserend veldonderzoek

Colofon

Opdrachtgever: Milieutechniek Rouwmaat Groenlo bv

Titel: Plangebied Grevinkweg 1 te Meddo, gemeente Winterswijk; archeologisch
vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: 17 juli 2009

Auteur: *ir. E.H. Boshoven*

Projectcode: WIMG

Bestandsnaam: NO3218_WIMG

Projectleider: ir. E.H. Boshoven

Projectmedewerkers: E.M. Goossens MA

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 35829

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: drs. S.W. Jager

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2009

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Milieutechniek Rouwmaat Groenlo bv heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 1 juli 2009 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de geplande bouw van een woning met bijgebouw aan de Grevinkweg 1 te Meddo in de gemeente Winterswijk. Doel van dit onderzoek was allereerst het middels bureauonderzoek verwerven van informatie over bekende en te verwachten archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Het doel van het veldonderzoek was vervolgens die verwachting te toetsen. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen in het plangebied is vervolgens een advies met betrekking tot het verdere archeologische traject geformuleerd.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek gold bij de aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een hoge verwachting voor het aantreffen van archeologische overblijfselen uit (met name) de tijdspanne IJzertijd-Late Middeleeuwen.

Tijdens het veldonderzoek zijn echter in het plangebied geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van (een) intacte archeologische vindplaats(en) aangetroffen.

Gezien de onderzoeksresultaten en de voorgenomen ingrepen in het plangebied is geconcludeerd dat bij de uitvoering hiervan vermoedelijk geen archeologische waarden zullen worden verstoord. Op basis hiervan wordt aanbevolen om geen aanvullend archeologisch vooronderzoek te laten verrichten en het plangebied vrij te geven.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, i.c. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Met betrekking tot de bevindingen van dit onderzoek kan contact worden opgenomen met de gemeente Winterswijk c.q. de regionaal archeoloog van de Achterhoek: drs. M.H.J.M. Kocken (tel. 0314-321387; m.kocken@regio-achterhoek.nl).

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inhoudsopgave	4
1 Inleiding	5
1.1 Kader en doelstelling	5
1.2 Administratieve gegevens.....	5
1.3 Toekomstige situatie	5
1.4 Onderzoeksopzet en richtlijnen.....	5
2 Bureauonderzoek	7
2.1 Methoden	7
2.2 Resultaten	7
3 Veldonderzoek	10
3.1 Methoden	10
3.2 Resultaten	10
4 Conclusies en aanbevelingen.....	12
4.1 Conclusies.....	12
4.2 Aanbevelingen	12
Literatuur	13
Gebruikte afkortingen	14
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen	15
Bijlage 1: Boorbeschrijvingen.....	18

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Milieutechniek Rouwmaat Groenlo bv heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 1 juli 2009 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de geplande bouw van een woning, inclusief bijgebouw, op een perceel ter plaatse van Grevinkweg 1 te Meddo in de gemeente Winterswijk.

Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die gespecificeerde archeologische verwachting. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen is vervolgens in hoofdstuk 4 een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

1.2 Administratieve gegevens

Het plangebied Grevinkweg 1 (0,15 ha) ligt ten noordwesten van Meddo, direct ten westen van de Grevinkweg (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 41E van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 245.240/448.326. De kadastrale gegevens zijn niet voorhanden.

1.3 Toekomstige situatie

De plannen hebben betrekking op de sloop van een bestaande schuur en realisatie van nieuwbouw van een woning (afmeting 10 x 22 m) met garage (afmeting 6 x 12 m) in het plangebied. Volgens de huidige plannen wordt de nieuwbouw (waarschijnlijk) niet onderkelderd. De aanlegdiepte zal circa 70-80 cm -Mv bedragen (op de vaste grond). Uitgangspunt bij onderhavig onderzoek is dat de bodem tot in de C-horizont van het dekzand wordt verstoord en daarmee schade kan worden toegebracht aan het (eventueel) aanwezige bodemarchief.

1.4 Onderzoekopzet en richtlijnen

Het onderzoek omvatte een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek bestond uit een karterend booronderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden. Achter in dit rapport is tevens een lijst met gebruikte afkortingen opgenomen.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Het bureauonderzoek is uitgevoerd om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Daartoe zijn reeds bekende archeologische en aardkundige gegevens verzameld en is het grondgebruik in het plangebied in het heden en verleden geïnventariseerd.

Geraadpleegd zijn de volgende bronnen:

- het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS);
- de Archeologische Monumenten Kaart (AMK);
- de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart;
- literatuur en historisch en aardkundig kaartmateriaal (zie literatuurlijst);
- de recente topografische kaart 1:25.000;
- recente luchtfoto's uit Google Earth (<http://www.earth.google.com>);
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);
- het informatiesysteem Kennis Infrastructuur CultuurHistorie (KICH).

2.2 Resultaten

Huidige situatie

Op recente topografische kaarten 1:25.000 is het plangebied afgebeeld als grasland met een schuur. Deze veeschuur (afmetingen ca. 30 x 10 m) is voorzien van een mestkelder. Recente luchtfoto's uit Google Earth bevestigen dit grondgebruik. Volgens de geraadpleegde topografische kaart en het Actueel Hoogtebestand Nederland (<http://www.ahn.nl/>) bedraagt de huidige maaiveldhoogte in het plangebied ongeveer 29,5 meter +NAP.

Aardkundige situatie

Geo(morfo)logie

Het plangebied ligt geomorfologisch gezien in een zone met dekzandruggen (ARCHIS: code 3K14).

Bodem

Het plangebied ligt in een overgangszone van kalkloze veldpodzolgronden: zwak lemig fijn zand met grondwatertrap VI (ARCHIS: code Hn21) en hoge zwarte enkeerdgronden: zwak lemig fijn zand met grondwatertrap VII (ARCHIS: code zEZ21).

IKAW

Op de IKAW valt het plangebied in een overgangszone van een lage naar een hoge kans op het aantreffen van archeologische resten. Deze waardering is gebaseerd op de bodemgesteldheid in de omgeving van het plangebied (Deeben, 2005; zie ook www.cultureelerfgoed.nl).

Historische situatie

Historische kaarten uit de 19e eeuw laten zien dat het plangebied destijds onbebouwd was. Op topografische kaarten uit circa 1850 en 1900 is ter hoogte van het plangebied een steilrand aangegeven, die opgevat kan worden als de grens van de eenmanses. Ter hoogte van het plangebied bevonden zich voorts enkele sloten. Op geen van de geraadpleegde kaarten staat in het plangebied bebouwing afgebeeld.

AHN en luchtfoto's

Op recente luchtfoto's uit Google Earth (<http://www.earth.google.com>) zijn geen bijzonderheden zichtbaar die zouden kunnen duiden op een archeologische vindplaats. Op de weergave van het AHN is de ligging van de eenmanses ter plaatse van het plangebied niet zichtbaar. Het perceel waar de eenmanses aanwezig zou moeten zijn en waar het plangebied deel van uit maakt, ligt juist lager dan omliggende percelen. Hoogstwaarschijnlijk is hier sprake van afgegraven of vergraven bodem, zoals ook op de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart is weergegeven (Neefjes e.a., 2009).

Archeologische verwachtingskaart

Op de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart (Neefjes e.a., 2009) is aan het plangebied een hoge verwachting toegekend. Wel is aangegeven dat de bodem ter plekke mogelijk vergraven is tot een diepte van minstens 40 cm als gevolg van egalisatie van de eenmanses.

Bekende archeologische waarden

ARCHIS en AMK

In ARCHIS staan geen archeologische vindplaatsen geregistreerd in het plangebied of in de directe omgeving ervan (straal van 500 m). Tijdens een archeologisch booronderzoek dat direct ten oosten van de Grevinkweg is uitgevoerd, zijn geen aanwijzingen voor een archeologische vindplaats aangetroffen (ARCHIS: onderzoeksmelding 20692).

Historische kaarten

De geraadpleegde historische kaarten uit de 19e en het begin van de 20e eeuw (<http://watwaswaar.nl>) bevatten geen concrete aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied.

KICH

Het raadplegen van het cultuurhistorische informatiesysteem KICH (<http://www.kich.nl>) heeft geen relevante archeologische informatie opgeleverd.

Gespecificeerde archeologische verwachting

Gezien de samenhang met een dekzandrug en een (eenmans)es kan aan het plangebied een hoge verwachting worden toegekend voor het aantreffen van archeologische resten uit (met name) de tijdspanne IJzertijd-Late Middeleeuwen. Het kan daarbij gaan om (resten van) nederzettingsterreinen en/of gebruiksvoorwerpen. Gezien de grote afstand tot een beekdal (bijna 900 m) wordt de kans op het aantreffen van archeologische overblijfselen uit de Steentijd en Bronstijd kleiner geacht.

Indien daadwerkelijk aanwezig dan bevinden dergelijke archeologische resten zich waarschijnlijk direct onder de bouwvoor (bij een veldpodzolgrond) of aan de basis van het esdek, in de top van de pleistocene afzettingen (bij een hoge zwarte enkeerdgrond).

Hierbij dient de kanttekening te worden geplaatst dat binnen het plangebied bodemverstoringen aanwezig (kunnen) zijn. Zo is de bodem ter plaatse van de veeschuur reeds verstoord tot ver in de ondergrond. Ook andere bodemverstorende activiteiten, zoals de vermoedelijke egalisatie van de eenmansen, kunnen hun tol hebben geëist en ertoe hebben geleid dat eventueel aanwezige archeologische overblijfselen in meer of mindere mate zijn aangetast, of zelfs geheel verloren zijn gegaan. Het booronderzoek heeft dan ook tot doel hier uitsluitsel over te geven.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een karterend booronderzoek. De onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van de resultaten van het bureauonderzoek (gespecificeerde archeologische verwachting) en het protocol inventariserend veldonderzoek uit de KNA versie 3.1 (stroomdiagram 'keuze onderzoeksmethode karterende fase' en 'Leidraad inventariserend veldonderzoek deel karterend booronderzoek').

Tijdens het veldonderzoek zijn 4 boringen verricht. Vanwege de hoge verwachting voor vindplaatsen in de vorm van nederzettingsterreinen (Bronstijd t/m Late Middeleeuwen) zou hier een boorgrid van 30 x 35 m op zijn plaats zijn geweest, maar door de geringe grootte van het plangebied is hiervan afgeweken. De boringen zijn zodanig geplaatst dat een goed beeld is verkregen van de bodemkundige opbouw en de mogelijke aanwezigheid van archeologische waarden in de ondergrond ter plaatse van de geplande bodemverstoringen.

Er is geboord tot maximaal 1,20 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Het opgeboorde materiaal is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,4 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De bodem in het plangebied wordt gevormd door dekzand dat hier bestaat uit zwak siltig, matig fijn zand. Onder de bouwvoor (dikte 20-40 cm) bevindt zich een podzolprofiel, waarvan alleen nog de inspoelingshorizont is aangetroffen. In één boring (nr. 1) is de top van de inspoelingshorizont nog aanwezig, terwijl in de andere boringen het bovenste deel van deze horizont is afgetopt (Bh-horizont). Deze bodem kan worden geclassificeerd als een veldpodzolgrond.

In één boring (nr. 2) is een slootvulling aangeboord, met op een diepte van 1 m -Mv schoon geel zand (de C-horizont).

Bodemverstoringen

De veeschuur is voorzien van een mestkelder. Op grond hiervan mag worden aangenomen dat eventueel aanwezige archeologische resten ter hoogte van deze schuur volledig zullen zijn vergraven. Van de bodemverstoringen als gevolg van egalisatie van de eenmanses, zoals verwacht op basis van het bureauonderzoek, is weinig teruggevonden. Alleen de top van de bovengrond bleek te zijn verstoord.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn in geen van de 4 boringen archeologische indicatoren aangetroffen. Wel bevatte de bouwvoor enkele brokken recent bouwpuin, evenals een klein fragment niet nader te dateren aardewerk.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Op basis van de onderzoeksresultaten kan worden geconcludeerd dat bij de realisering van de plannen naar alle waarschijnlijkheid geen archeologische waarden zullen worden verstoord. Deze constatering vloeit in belangrijke mate voort uit het feit dat bij het booronderzoek geen archeologische indicatoren in het plangebied zijn aangetroffen. Hoewel op basis van het bureauonderzoek werd verwacht dat de bodem in het plangebied mogelijk verstoord was, bleek op basis van het veldonderzoek deze verstoring beperkt tot de bovengrond. De verstoring was niet dusdanig dat hiermee eventuele archeologische resten als verloren mogen worden beschouwd. Dat geldt wel voor het deel van het plangebied dat in beslag wordt genomen door de veeschuur.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van de resultaten van dit onderzoek wordt in het plangebied in het kader van de voorgenomen bodemingrepen geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, i.c. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Met betrekking tot de bevindingen van dit onderzoek kan contact worden opgenomen met de gemeente Winterswijk c.q. de regionaal archeoloog van de Achterhoek: drs. M.H.J.M. Kocken (tel. 0314-321387; m.kocken@regio-achterhoek.nl).

Literatuur

- Dam, P. & S. Koote** (coördinatie), 2004. *ANWB topografische atlas Gelderland, schaal 1:25.000*. ANWB, Amsterdam.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Deeben, J.H.C. (red.)**, 2008. *De Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), derde generatie (Rapportage Archeologische Monumentenzorg 155)*. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort (info: www.cultureelerfgoed.nl).
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-Rapport 1000*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Neefjes, J. & N.W. Willemse.**, 2009. Cultuurhistorische atlas Winterswijk. RAAP-rapport 1878.
- Uitgeverij Nieuwland**, 2005. *Grote historische topografische atlas Gelderland (± 1905), schaal 1:25.000*. Tilburg.
- Wolters-Noordhoff**, 1990. *Grote historische atlas van Nederland, 1: 50.000: deel 3: Oost-Nederland, 1830-1855*. Groningen.

Gebruikte afkortingen

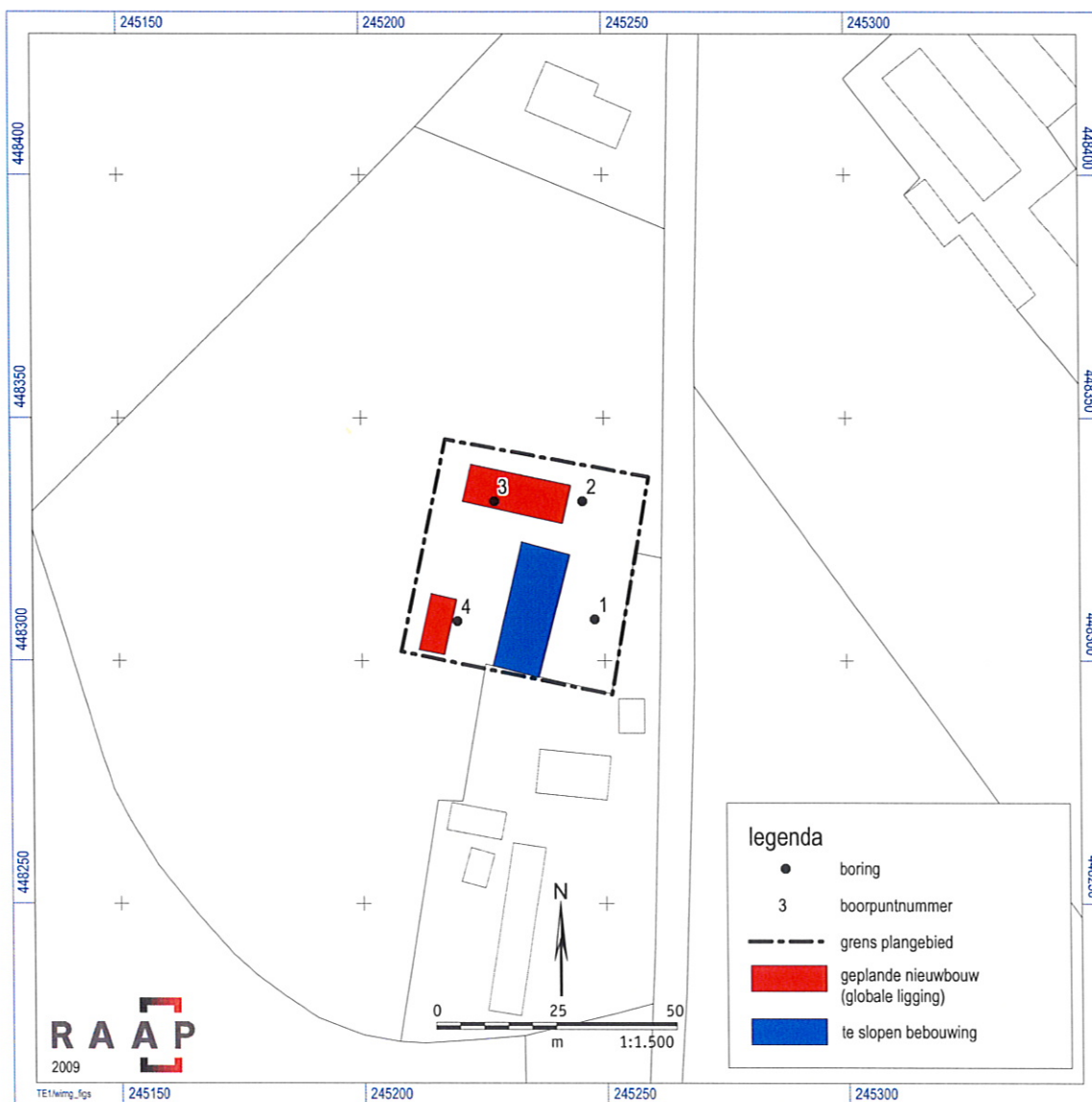
AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische MonumentenKaart
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
CMA	Centraal Monumenten Archief
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten, per 11 mei 2009 de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, opgegaan in de RACM, thans de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Figuur 1. Resultaten booronderzoek.

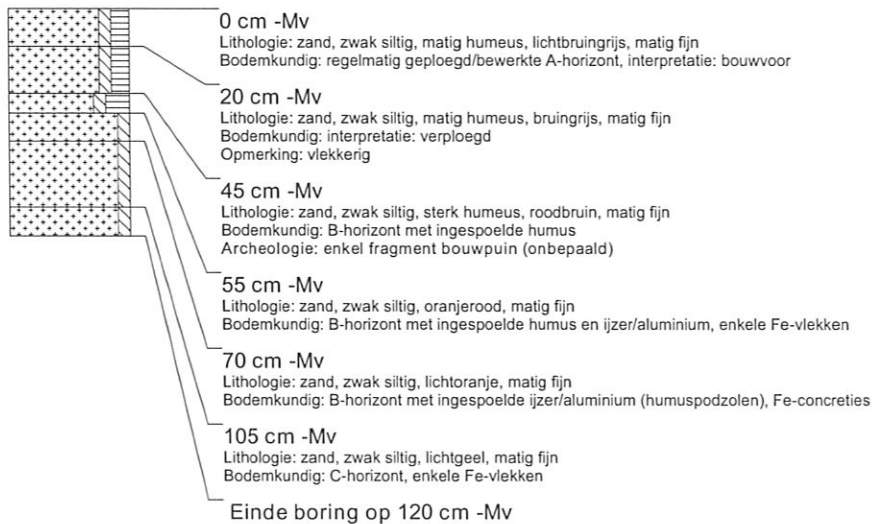
Archeologische perioden		Datering (gekalibreerd)
Nieuwe tijd		
Middeleeuwen	Laat	1500
	Vroeg	1050
Romeinse tijd	Laat	450
	Midden	270
	Vroeg	70 na Chr.
IJzertijd	Laat	12 voor Chr.
	Midden	250
	Vroeg	500
Bronstijd	Laat	800
	Midden	1100
	Vroeg	1800
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2000
	Midden	2850
	Vroeg	4200
Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	4900 / 5300
	Midden	6450
	Vroeg	8640
Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	9700
	Midden	35.000
	Vroeg	300.000

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

boring: WIMG-1

beschrijver: EG/EB, datum: 1-7-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41E, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Winterswijk, plaatsnaam: Meddo, opdrachtgever: Milieutechniek Rouwmaat, uitvoerder: RAAP Oost

boring: WIMG-2

beschrijver: EG/EB, datum: 1-7-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41E, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Winterswijk, plaatsnaam: Meddo, opdrachtgever: Milieutechniek Rouwmaat, uitvoerder: RAAP Oost

boring: WIMG-3

beschrijver: EG/EB, datum: 1-7-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41E, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Winterswijk, plaatsnaam: Meddo, opdrachtgever: Milieutechniek Rouwmaat, uitvoerder: RAAP Oost

boring: WIMG-4

beschrijver: EG/EB, datum: 1-7-2009, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 41E, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Winterswijk, plaatsnaam: Meddo, opdrachtgever: Milieutechniek Rouwmaat, uitvoerder: RAAP Oost

